СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 159. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 11. липня, 1925. VOL. XXXIII. No. 159. Jersey City, N. J., Saturday, July 11. 1925. THREE CENTS

Власники копалень твердого угля відкидають домагання майнерів.

ЕТЛЕНТИК СИТІ, Н. Дж., 9. липня. — Нині зачалась тут спільна нарада власників копалень твердого угля (антрациту) з представниками майнерів.

Власники копалень заявили, що вони рішучо противляться підвисшенню платень майнерів, а натомісць піддають гадку, щоби і теперішні платні зменьшити, бо се, кажуть, виратує промисл. Міжтим вони радять майнерам продовжувати працю, поки не прийде до порозуміння.

Голова федерації майнерських юній Луис заявив, що юнії відкинуть домагання власників копалень.

СМИТ ДЕБАТУЄ З МИЛЛЕРОМ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 9. липня. — Сьогодня відбулась тут дебата в Карнегі Гол про потребу 100-міліонової позички для нюйорського стейту на публичні будинки й уліпшення. Промовляв ґовернор Смит, а відтак ґоворив і бувший ґовернор Миллер.

Ґовернор Смит вказав на потребу ухвалення позички і видачі бондів, аби стейтова влада могла за 10 літ вибудувати потрібні будівлі. Вкінці і Миллер з ним погодився.

В салі було 4,000 публики, яка Смита витала оваційно. Проводив зібранню бувший державний секретар Гюс.

ДОВГ ЛАТВІЇ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 9. липня. — Правительство Латвії повідомило американське міністерство скарбу про намір полагодити справу военного довгу.

Латвія винна Америці $6,500,000.

Сподіваються, що переговори в сій справі зачнуться на другий місяць.

РАТУЮТЬ ФІРМУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 9. липня. — Вірителі фінансової фірми Дін, Онатівія і Ко. зложили $2,500,000 на виратовання її з банкротства. Ресіверів вже усунено і компанія далі буде вести бизнес.

ПШЕНИЦЯ.

ШИКАҐО, ІЛЛ., 9. липня. — Заповідають, що сьогорічний збір пшениці в Злуч. Державах винесе до 700 міліонів бушлів.

СУД НАД НАУКОЮ.

ДЕЙТОН, ТЕНН., 9. липня. — Завтра зачинається тут судова розправа проти 24-літнього учителя в тутешній середній школі (Гай скул) Джана Томаса Сковпса за нарушення стейтового закона, який заборонює учити, що теперішня земля і життє на ній повстали через еволюцію (постепенний розвиток), як се учив Дарвин та інші вчені.

ЗАСУДЖЕННЄ ПСІВ.

ПРАВИДЕНС, Р. АЙ., 9. липня. — Міська рада громадська в Іст Ґрінвич засудила вчера всіх псів в громаді, щоб 60 днів були привязані на мотузках.

Сю кару видано за напади собак на кури. В останньому часі тамошні пси напали і змасакрували більше як 500 курий.

УПАДОК ФАРМЕРСЬКОЇ СПІЛКИ.

ШИКАҐО, ІЛЛ, 7. липня. — Тут розвязується кооперативну збіжеву спілку Ґрейн Маркетинґ Компані. Її основано для фармерів. Компанія мала зібрати на шери $26,000,000 і зачати бизнес на велику скалю. Одначе фармери богато шерів не купили і компанія все була у скруті.

Тепер вона віддасть забрані на кредит річі, між іншими і 30 елевейторів (зсипів збіжа) в ріжних сторонах краю, які разом могли помістити 47,000,000 бушлів збіжа.

ЕМІҐРАЦІЯ З КАНАДИ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

МОНТРЕАЛЬ, Квібек, Канада, 8. липня. — Еміґрація Канадійців до Злучених Держав постійно зменьшуеться.

В монтреальському дистрикті виїхало в минулому фіскальному році через границю до Злучених Держав 49,047 осіб, коли в попередньому фіскальному році виїхало туди 77,624 особи.

На границі арештовано за рік 379 осіб, що хотіли перекрастись до Злучених Держав. З них 343 засуджено.

СПАДОК БОСА ТЕММЕНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 8. липня. — Обчислено, що спадок, який оставив родині покійний Чарлз Ф. Морфі, довголітній бос демократичної Теммені Сосаєті в Ню Йорку, виносить $2,000,000.

ВІДДАСТЬ ЧОЛОВІКА ЗА ЧОЛОВІКА.

ШИКАҐО, ІЛЛ., 8. липня. — Тутешній богач Бредфорд Вайтинґ залюбився в розвідці пані Тампкінсон і сказав се своїй жінці та запропонував їй розвід.

Пані Вайтинґ пів року вагувалась, а тепер написала йому лист, що пристане на розвід, якщо він їй найде на своє місце другого чоловіка, та ще й такого, якого вона більше любила-б від нього.

„ФЛЯПЕРСТВО".

СЕН ФРЕНЦИСКО, Калифорнія, 8. липня. — Тут відбувається конвенція товариства Католицької Дочки Америки.

На конвенцію приготовано резолюції проти розводів і проти „фляперства" дівчат (легкости в поведенню й одягах).

Дівчата з Ню Йорку і Пенсилвенії радять, щоб основувати для дівчат товариські клюби і доми, де відучувано би їх „фляперства". Вони кажуть, що дівчата повинні вернутись до способу життя сперед 10 літ і покинути „фляперство".

Українські Громадяни!

Чи Ваша громада не повинна причинитися своєю жертвою до ратовання українського народу від голодової смерти?

Чи хвиля страшної руїни на українських землях не зеднає нас знову в одну могучу сімю і чи ми, українська заморська іміграція, не відповімо гідно на ляцький терор і насильство?

Кличемо ще раз:

ДО ПРАЦІ! СПІШІТЬ НА НАРОДНІ ВІЧА ТА СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ ПОМОЖІТЬ КРАЄВИ!

По інформації пишіть до:

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ГРОМАДОЗНАВСТВА.

Заходами д. Микити Шаповала повстала у Празі нова українська наукова установа під наведеною вище назвою. Завдання її передовсім науково-дослідницькі: досліджения і вивчення соціяльних явищ — їх причини, звязку, розвитку та конкретних форм, або коротко: вивчення людського суспільства взагалі, а українського зокрема. Але позатим Інститут ставить собі ще й практичну мету: вивчення і сформулування практичних проблем, які випливають з конкретних потреб українського народу в даній добі його істнування. Інститут складається з трьох відділів: народознавства, економічно-технічного й соціольоґічно-політичного. В плян 1-ґо відділу входять науки: ґеоґрафія, антропольоґія, етнольоґія, історія (в широкому значінню цього слова: історія, політика, культура, історія релігії, літератури, мистецтва); 2-ий відділ плянує студії над господарським життям взагалі (теорія господарства, економічна політика, кооперація, аґрарна справа, кольоніяльна політика і т. д.); 3-ий відділ — має студіювати головним чином теоретичні питання соціольоґії. При кожному відділі має повстати окрема бібліотека, а також плянуються семінарі та инші помічні наукові установи й видавництва. 3-ий відділ напр. має розпочати видавництво квартальника „Суспільство". Крім наукових сил на еміґрації управа Інституту хоче притягнути до роботи й краєві. Досі, по нашим відомостям, запрошено до участи в працях Інституту отсі особи зі Львова: Вол. Гнатюка, Вол. Дорошенка, д-ра Ф. Колессу, д-ра М. Кордубу, д-ра Ів. Раковського й ин.

НА ТРОПІ ЗЛОЧИНУ.

Свого часу знайшла поліція на одним із варшавських двірців валізу з порізаними частями тіла якоїсь дівчини. Слідство не виказало спершу нічого, аж недавно справа почала виясьнюватись. На поручення слідчого судді арештовано контрольного урядника в мундурових закладах — Франціпіка Круліковського. Слідство виказало, що вбитою була Марія Міхаловска, яка дуже близько жила з названим урядником. Переведена в його домі ревізія дала багато обтяжуючого матеріялу. Між иншим викрито сліди крови на столі арештованого.

800-ті РОКОВИНИ СМЕРТИ ВОЛОДИМИРА МОНОМАХА.

Дня 19. травня 1925 року минуло точно 800 літ від смерти внука Ярослава Мудрого, князя Володимира Мономаха. Володимир Мономах, син славетного з високої освіти князя Всеволода, княжив спершу у Переяславі і правив Смоленськом, Новгородом Великим і землями над Волгою. В 1113 році був київським князем і прожив у Києві до 1125 р. Добувши Минськ і Волинь, мав під собою три князівства на Україні і пять земель поза Україною і був наймогутнійшим князем на всю Східну Европу. В 1116 р. воював над Дунаєм і добув тамошні городи. Тоді, як пищуть літописи, грецький імператор переслав йому царську корону. Його жінка Ґіда була анґлійською королівною; його син Мстислав оженився зі шведською королівною Христиною; донька Євфимія віддалася за угорського короля Кольомана; Мономахові внучки віддалися одна за норвежського короля Сіґурда, друга за данського принца Кнута, третя за грецького царевича. Могутність і сила української держави була тоді відома в цілій Европі. У власному народі тішився кн. Володимир Мономах великою популярністю, любовю і пошаною. Він вславився не тільки як вояка, але й як розумний законодавець. У літературі відомий він як автор „Поучення дітям", де зібрані поради, як жити і правити державою. Помер 19. мая 1125 р. в 73 році життя, а його тіло похоронено в Києві.

ЗАСУД ПОЛЬСЬКИХ ОФИЦИРІВ ЗА ЗНУЩАННЯ НАД ЖОВНІРАМИ.

Дня 4. червня ц. р. засудив військовий окружний суд у Варшаві пятьох офіцирів за те, що знущалися над жовнірами. Засуджені: Капітан Венцковскі Володислав з 15. п. піх. на півтора року тюрми та видалення зі служби; поручник Пшеґрода Степан з 6 батал. КОП. на рік тюрми і видалення зі служби; капітан Пьонтковскі Людвик з 15. п. піх. на 6 тижнів тюрми; капітан Кревецкі Олександер з 1-ого батальону КОП. на 6 тижнів фортеці. Оцей засуд свідчить дуже пронечисто про те, що діється в польській армії, а окремо про те, чого мусіли допускатися названі офіцири, коли їх так гостро покарано.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВЕЛИКА КАТАСТРОФА НА ЗАЛІЗНИЧОМУ ШЛЯХУ МОСКВА—РИҐА.

Кілька днів тому мала місце велика катастрофа зі скорим поїздом на лінії Москва—Риґа. Поїзд зіскочив зі шин. Вбитих є 12 осіб, а важко ранених 27. Між вбитими багато чужинців.

Цілком розбитий спальний ваґон. Між вбитими є жінка і 10-літня дочка Англійця, який сам втратив обі ноги. Після катастрофи на місце зїхалися доколичні селяне, що стали грабити поїзд і пасажирів. Грабункам положили кінець щойно чекісти, що приїхали на місце катастрофи окремим поїздом. Між иншими зрабованими річами щезли і документи анґлійського посольства.

„СПРАВЕДЛИВИЙ" СУД.

Кілька місяців тому студент Корнеліо Кодреана вбив румунського начальника поліції Мандрі у місті Яссах за те, що він став в обороні Жидів, на яких напали румунські студенти антисеміти. В останніх днях травня відбулася судова розправа проти вбийників у Турні-Северині. Правний заступник жінки вбитого префекта Мандціо, адвокат Костофору, мусів перед покінченням розправи втекти з міста, бо антисеміти студенти грозили йому вбивством. На розправі не тільки оборонець вбийника, але й прокуратор змалював учинок обвинуваченого великим актом національного геройства. Наслідком такої постави прокуратора та наслідком нечуваного в культурному світі терору румунських студентів-антисемітів на суд, обвинуваченого звільнено від вини та кари, а публика вся антисемітська у свому складі зробила вбийникові величезну овацію та винесла його на руках зі салі розправ. Видно, що в Румунії все можна досягти або терором безвідповідальних молокососів або хабарництвом. Той процес це унікат у XX. столітті.

ОРИҐІНАЛЬНА ГІДНІСТЬ.

В анґлійським містечку Бекопсфільд є численні броварні. Віками істнував там звичай, що власник містечка льорд призначував двох громадян, які мали честь обїхати всі броварні, стрібувати пиво і вирішити, яке найкраще. Теперішний власник маєтку льорд Берґгем відновив традицію з перед 200 років і вибрав на цю почесну гідність двох великих анґлійських письменників Арнольда Беннета і Д. К. Честертона. Честертон — відомий як смакун та автор напитків.

Велика Британія і російський большевицький уряд.

ЛОНДОН, 9. липня. — Анґлійський міністерський кабінет сьогодня обговорював питанне про взаємини з російським советським урядом.

Кількох міністрів напирало, щоб Анґлія негайно зірвала всякі зносини з російськими советами. Одначе сьому спротивився міністер закордонних справ Чемберлин, кажучи, що коли Західна Европа відкине Росію, то вона звернеться до Азії і там буде їй шкодити, а найбільше Великій Британії і тому радив ставитись до Росії дуже обережно. Його підпер також премієр Болдвин. Значить покищо нема небезпеки, що Анґлія негайно зірве зносини з Росією, одначе, як запевняють, се станеться навіть дуже швидко, якщо російські большевики не покинуть проти-анґлійської пропаґанди в Китаю.

АНҐЛІЯ І МАРОКО.

ПАРИЖ, 9. липня. — Французьке правительство звернулось до Анґлії з прошеннем, щоб вона приєдналась до Франції й Еспанії в бльокадованню Ріфів в Мароку.

Анґлія відмовилась від сеї бльокади, кажучи, що і без того має доволі своїх клопотів.

БУРЦЕВ РОЗКРИВАЄ ЗМОВУ ПРОТИ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 9. липня. — Бувший російський соціяліст Володимир Бурцев, відомий з того, що викрив найбільшого російського провокатора Азєва, викрив тепер змову французьких комуністів з російською большевицькою амбасадою в Парижі для помочі Ріфам в Мароку проти французької армії. Він подає імена заговірників і суми переданих гроший та купленої амуніції і дороги пересилки.

Одночасно він заповідає, що небаром виявить велику большевицьку змову у Франції для викриття урядових і військових тайн французького правительства.

Бурцев від перевороту большевицького покинув соціялістів і перейшов до консерватистів.

ДОГОВОРИ МІЖ ІТАЛІЄЮ І ЮГОСЛАВІЄЮ.

РИМ, 9. липня. — У Флоренції (Фіренце) в Італії відбулись наради італійської і югославянської делеґації у справі взаїмного порозуміння. Вони вже виготовили проекти того порозуміння.

На основі сих проектів Італія признає ріжні уступки Югославії, а Югославія Італії.

Договори мають бути подані до прилюдного відома. Договірні сторони кажуть, що обі держави будуть з них вдоволені. Між іншими умовами є про охорону національних меньшостий в обох державах.

ЗА МІСЦЕ НА БЮСТ ЕБЕРТА.

БЕРЛІН, 9. липня. — На замовленне парляменту уміщено в його будинку бюст першого президента німецької републики Фрідріха Еберта. Для місця на сей бюст усунено бюсти Бісмарка і маршала Мольтке.

Проти сього остро виступили націоналісти, домагаючись, щоб сі бюсти наново поставлено на їх давні місця.

Соціялісти на се годяться під умовою, що для місця на бюст Еберта усунеться велику статую Вільгельма І.

Покищо ся спірка ведеться в комісії декорацій, але як там не вирішиться, так перейде на наради повної палати.

БОЛЬШЕВИКИ УСТУПАЮТЬ НІМЦЯМ.

ПАРИЖ, 8. липня. — З Москви наспіла депеша, яка сповіщує, що російське советське правительство сповнило домаганне німецького правительства і відкликало засуд на кару смерти на двох німецьких студентів Кіндермана і Фольшта за змову на життє большевицьких лідерів.

НАФТА В РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 8. липня. — Румунське правительство згодилось дозволити рафінеріям в Румунії вивозити нафту заграницю. Правительство накладає мито на вивожену нафту, по 5 долярів від метричної тони.

Досі в Румунії назбиралось 250,000 тон нафти в засобі на вивіз.

Правительство розпорядило, що через вивіз нафта в Румунії не може подорожіти.

МИРОВА НІМЕЧЧИНА.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 8. липня. — Представники німецького правительства підписали умови проти воювання отруйними ґазами і про обмеженне зоружень.

ЩЕ ІМ МАЛО.

РІО ДЕ ДЖАНЕЙРО, столиця Бразилії, 9. липня. — Представник бразилійських плянтаторів кави Фелікс Косте заявив, що виїздить із спеціяльною місією до Злучених Держав на два роки, де ся місія вести-ме простору пропаґанду за більшим споживанням кави в Злучених Державах.

Він додав, що небаром ціни на каву в Злучених Державах спадуть а споживанне сього напитку ще більше поширитьcя.

ЗАМАХ НА ПОЛЬСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА.

Справа бомбового замаху на президента Польщі Войцеховського у Львові дня 5. вересня 1924 р. досі невияснена. Арештований під замітом замаху обсольвент прав Жид Штайґер все ще вичікує на свою розправу. В міжчасі справа ще більше заплуталася через зізнання якогось Микитина, який подав як справників замаху Стефана Панчишина і Фіцка. Довге слідство виказало безпідставність зізнань Микитина.

В звязку з цими сензаційними зізнаннями Микитина були арештовані: Ігнат Єґер, Макс Ґлязерман і Коринґабер, а між ними сам Микитин і Дворніцкі. Дня 15. м. м. ...

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СОВЄТСЬКА КОНСТИТУЦІЯ

Дня 6-го с. м. два роки минуло новій совєтській конституції.

Сю конституцію ухвалено на доручення українського совєта з Харкова. На її основі нібито нема вже Росії, а є СССР., себто Союз Совєтських Соціялістичних Републик. Також на підставі тої конституції є в СССР. два парляменти: союзний совет і совет національностий. В тих совєтах заступлені 27 републик і автономних країв.

Одним словом, заведено в бувшій царській Росії великі реформи, які вже в силі законній два роки.

„Але що з того?

Чи богато хто чуває про СССР? Чи більше таки про Росію? Бо сей СССР. має своїх представників по чужих державах і навіть в Ню Йорку. Чиж се все не Москалі або змосковщені Жиди і всі російські патріоти, котрі все і всюди представляються за Росіян, свій „край" за Росію, а все з того „краю" за російське? Хто з них коли говорить про СССР., або про те, що то таке СССР? Чи хто з них коли балакав про Україну, Білорусь, Азербайджан? Хиба тоді, як продавав закордоном добро тих країв... Так, добро тих країв, але як власність російську...

Або хто коли чув про ті два парляменти і загалом про сю нову конституцію і її приміненнє?

Нічого! Усе воля і наказ „тройки": Каменева, Зіновева і Сталіна, сеї „тройки", що держить кріпко за чуба цілу Р. К. П. (російську комуністичну партію), совєти і „совнаркоми" і всі так звані „републики" й так звані „автономні краї".

Все те камуфляж, для замилення очий масам, аби гадали (коли нічого не розуміють), що вони влада і вони панують, а „тройка" їх слухає, їм повинується і виконує їх волю...

Та наділі все оборотно; все так бувало в старину за монархій, олігархій; як бувало за царів; як діється за диктатур.

І тому то так тихо і так непомітно проминув день 6-ого липня. Не хотіли большевики пригадувати камуфляжу. Як маси забули, гадають вони, то і гаразд, не треба їм пригадувати...

ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ЛІҐИ НАРОДІВ

Сьогорічні Загальні Збори Західно-Українського Товариства Ліґи Народів у Відні, по вислуханню звіту уступаючої президії за минулий рік, одобрили вповні її діяльність і вибрали нову управу Товариства, з малими виїмками тотожну з дотеперішньою.

Головою Товариства вибрано поновно д-ра Романа Перфецького, мимо його виїзду з Відня, і рішено, що в його відсутности провід Товариства виконувати-муть члени президії, присутні у Відни.

Писма, призначені для Товариства, проситься слати на адресу головного секретаря, Антона Петрушевича, Відень, IX. Брінльбадґассе 15.

Ласкаві датки на фонд пропаґанди зволять жертводавці пересилати на адресу скарбника Івана Коссака, Відень, V. Гартманнґассе 8.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(за місяць червень, 1925).

ПРИХІД:

1) З перенесення з попередного місяця		$ 266.69
2) Прихід в червни:		
а) Народний податок	$ 63.50	
б) Рідна Школа	205.10	
в) Голодному селу	700.00	
г) Ріжні	649.74	1.618.34
Разом		$1.885.03

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Комітет допомоги Голодному селу	$700.00	
2) Рідна Школа	400.00	
3) Політичні вязні	150.00	
5) Інваліди	150.00	
5) Центральний Союз Укр. Студентства	50.00	
6) Хорим Стрільцям в Йозефові	50.00	
7) Пересилка і листи	16.70	$1.516.70
б) Платня секретаря		150.00
в) Рент		25.00
г) Стемпси і канцелярійні прибори		13.55
д) Телефон		5.42
Разом		$1.710.67

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в червни	$1,885.03
Розхід в червни	1.710.67
Остає в касі з днем 30. червня 1925	$ 174.36

Обєднання [illegible]

ШЛЯХАМИ БЕЗПРАВСТВА

Промова сенатора Карпинського, виголошена у варшавськім Сенаті 13. червня ц. р. підчас загальної дискусії над буджетом на 1925 рік.

Високий Сенате! Під ухвали Сойму та Сенату предложено другий річний буджет. В часі нарад над буджетом 1924 р. в обох палатах голосували український і білоруський клюби проти його принятття. Сталі та незмінні причини змушували оба клюби до такого а не иншого становища. Всі ці причини, що диктували нам опозиційну політику супроти уряду, були тут і в соймі вже нераз належно висвітлені а тому вони Вам, панове, мусять бути добре знані. Та всеж таки вважаю своїм обовязком згадати про них коротко ще раз, а то тому, що й нині ті самі причини змушують нас до голосування проти буджету.

Всі ті причини належить зредукувати до одної кардинальної, яку я назву делікатно: неприноровлюванням уряду та льокальної влади засад конституції супроти українського і білоруського народів та обходжування міжнародніх трактатів, що зобовязують Польщу супроти національних меншостей. Така політика супроти нас, яку диктує реакційна більшість обидвох палат, допровадила в Польщі до фактичного завішення конституції та до фактичного введення иншої неконституційної конституції, якої засади панове можуть знайти у відомій Вам напевно книжці п. Станіслава Ґрабского „Уваґі о хвілі обецней."

Бо направду, чи покращало бодай у дечому становище українського народу на протязі останнього року? Чи пересунулися ми, український 8-ми міліоновий нарід зі становища громадян другого або й третього ряду до рівноправного та рівнозначного становища з польським народом? Мусимо ствердити, що ні; навпаки наше становище на протязі минулого року значно погіршилося. Ми Українці маємо незаперечне право до свого університету, який тоді тільки може сповнити своє призначення, коли находитиметься у нас вдома, на нашій території, між нашим українським народом і того нашого права ми будемо боронити за всяку ціну. І ось вже шестий рік ми під Польщею і не зважаючи на давно приняту законну ухвалу сойму, ми до нинішного дня як не мали університету так і не маємо. Шестий рік наші діти мусять скитатися за кордоном у милосерних сусідів, або вчитися у львівських підземеллях, виставлені на поліційні нагінки і все те в імя науки, в імя культури.

Ліквідація української середньої школи а також початкової народньої, до яких маємо право на основі польської конституції і міжнародніх трактатів, розпочалась на добре саме в останньому році, по виданню закону про мову навчання в школі. Утраквізація шкіл, той педаґогічний абсурд, увійшла до закону виключно для того, щоби стати знаряддям безоглядного нищення українських шкіл.

Українське приватне шкільництво ледви веґетує, бо його ледви толерують і крім трьох приватних ґімназій на Волині: в Кремінці, Луцьку та Рівнім — неможливо ніяк одержати дозволу на наші середні школи. Наприклад три роки роблено старання для відкриття середньої школи у Володимирі Волинському і ніяк не можна було отримати дозволу. Не кажу вже про Холмщину, Підляше та Полісся, де не тільки не дозволяють на відкриття українських шкіл, але не вводиться до школи навіть науки української мови, не зважаючи на домагання тамошнього населення. І те слабе середнє шкільництво старається влада знищити таким чином, що не дає [illegible]

сідій, ні права прилюдности а мусять вони удержуватися з пожертвувань українського населення, яке й так знищене цілковито війною та непосильними податками. Український нарід, що платить податки на дохід і потреби держави, отже і на шкільництво, мусить крім того удержувати з власного гроша ще й свої приватні школи; отже несе подвійний податковий тягар. Коли не зважаючи на нечувані перешкоди та переслідування шкільної та адміністративної влади (про що вносили українські та білоруські посли масу інтерпеляцій), український нарід і білоруський заявився шляхом внесених деклярацій за українською школою і білоруською, тоді почалася контр-акція шкільної влади, яка зміряла до того, щоби при допомозі способів, недопустимих у правовій державі, змусити той нарід до уневажнення власних деклярацій. Як назвати практиковане шкільними інспекторами тягання населення на десятки верст і кільометрів, при участи поліції, у гарячому часі польових робіт для переслухування в справі деклярацій за українською школою? А як назвати накладання кар у сумі по 50 зол. на родичів за непосилання дітий, до польської школи, а подекуди то й за непосилання дітий дошкільного віку та одночасне обіцювання звільнення від тих кар, як що підпишуть переслану шкільним інспектором деклярацію за польською мовою навчання в школі? А що означають накази інспекторів, що зобовязують учителів початкових шкіл до того, щоби вони вистаралися по 20 деклярацій за польською школою, бо в противному випадку їх звільнять із посад? Накінець, як трактувати випадки мальтретування а навіть арештування людий за те тільки, що в часі тої плебісцитової акції допомогли селянам виповнювати деклярації за українською школою? Всі ті випадки — це випадки останніх днів і відносно них внесено вже відповідні інтерпеляції. Якеж враження зробило це все на населення? Все те зробило в нього пересвідчення, що в Польщі треба вистерігатися виконувати навіть ті права, які йому прислугують, які застережені йому законом. І нарід подекуди вистерігається, бо все це видається йому провокацією, якої метою виявлення осіб неприхильно настроених до польської держави.

Чи супроти всього повищого, а також супроти переслідування українського руху взагалі, а навіть чисто культурного зокрема, можна дивуватися тому явищу, що той нарід боїться користати навіть з тих коротких прав, які йому застережено в так зв. „язикових законах" на полі адміністрації і судівництва? А як кпить собі адміністративна влада і то виразно, недвозначно кпить із одиноких українських культурно-освітних установ таких як „Просвіти"? „Просвіти" поширені переважно по українських селах і затверджені вони в порядку, приписаному законом, та не зважаючи на те, їх на кожному кроці нищить адміністрація і відстращує населення від тих установ.

Щоби не бути голословним, покличуся на історію „Просвіти" в Рівнім, що обіймає своїми філіями цілий повіт. Це товариство залеґалізовано ще в червні 1920 р. на основі затвердженого владою статута і на основі 22 арт. розпорядку ґенерального комісаря східних земель з 25 грудня 1919 р. має товариство право збирати жертви всякого роду при допомозі публичних збірок для побільшення своїх фінансів. Тим- [illegible]

венський староста систематично заборонює товариству всякі но заборонює товариству всякі штовування театральних вистав і в Рівнім і в повіті. Робить він це, не зважаючи на інтервенцію волинського воєводи в цій справі. Той самий староста дає всє дозволи на збірки для польських, жидівських і російських установ чи комітетів. Відмову для Українців опирає він на 11 артик. розпорядку міністерства внутрішніх справ з 12. грудня 1919 р. до декрету з 7. лютого 1919 р. про публичні видовища. Тимчасом виявляється, що названий артикул вже давно замінено новим розпорядком того самого міністерства з 10. липня 1920 р., який наказує товариствам і особам, що орґанізують вистави, щоби в певному означеному речинці повідомили тільки староство про намічену виставу та подали при цьому дату позволення виставляти дану песу.

Своїми заборонами фактично припинив староста всяку роботу в леґально істнуючому товаристві. До того треба додати ще всі ті прикрости та переслідування, на які виставлені представники товариства в урядах і в себе дома, всі ті ревізії та арештування буцімто по непорозумінню і т. д. — то вийде яскрава картина безправства та анархія, в які поставлене культурне життя нашого народу. Тепер спитаю: до кого накінець маємо право звернутися в Польщі зі зажаленням на ті всі надужиття? Я був би задоволений, якщо панове вказали би мені шлях, яким треба би нам йти, щоби виминути всі ті надужиття та тортури, щоби діяльність наших бодай культурних установ не була залежна виключно від „відзімісен" п. старости. Та ви цього шляху не вкажете, бо в Польщі його нема, бо ви самі погоджуєтеся з тим та акцептуєте пануючий режім.

Українські кооперативи, що давнійше світло розвивалися, не можуть тепер стати на ноги, бо на них кривим оком дивиться адміністрація і поліція. Кооперативних діячів, а навіть членів кооператив називають большевиками. Українських кооператив не тільки не піддержує держава, але навпаки старається всіма силами паралїжувати їхню діяльність. Про якінебудь кредити для них із державних фондів і згадувати не приходиться.

Про правдиве самоврядування, яке почало стабілізуватися на Волині перед війною, та видало прегарні результати перед 1919 р., Волинь починає поволі забувати, завдяки теперішним практикам польського самоврядування.

Про відбудову селянського господарства, зруйнованого з часі війни, можна сказати хіба те, що для неї не зроблено нічого, а тимчасом панове дають значні грошеві суми на урядові будинки, на їх відбудову та поправу. Все те моглоби підождати, а нарід тимчасом просто вмирає з голоду та холоду по землянках та окопах. На „кресах" процвітає провокація. Довірочні доноси, ніким належно не провірені стають часто підставою засудів для доразових судів І. інстанції. Арештування тривають без перерви, тисячі селян відривають насильно від праці, а їх господарства за той час нидіють.

І що з того, що опісля більшу частину тих масово арештованих звільняється або без суду, або судами першої чи другої інстанції? За малими виїмками знущання над арештованими, побої та тортури, що виявляються на судових розправах, остають без ніякої кари.

В релігійних справах положення теж без зміни. І на далі сотні православних церков стоять замкненими, а парохіяне моляться під замкненими та опечатаними церковними дверми. Всупереч канонам православної церкви влада вмішується у внутрішне життя церкви. Українські школи, в яких нема ні одного католика, заставляють святкувати латинські свята. Натомісць жидівські школи в кожну неділю і в часі усіх католицьких свят відбувають без ніяких перешкод навчання. Церковні землі без згоди православного духовенства, всупереч 4 арт. І. розділу закону про виборчу реформу, забирає адміністративна влада вже тепер для держави, як наприклад у Володимирі Волинському.

Справа земельної реформи для українського та білоруського населення як давнійше так і тепер виявляється виключно в осадництві та кольонізації, та має тенденцію дальшого позбавлювання місцевого населення землі як одинркого варстату праці. Українське та білоруське населення повикидано під ріжними позорами з усіх державних та самоврядних установ. Не буду казати панам про те, що добра політика у нутрі держави дає добру закордонну політику, а ця остання часто дає так дуже побажаний кредит для держави. Не буду повторювати наших домагань, бо про те вже так богато сказано з отої трибуни, що всім вам воно аж надто добре відоме, а зрештою все те так ясно випливає із конституційних постанов та з міжнародніх трактатів, обовязуючих Польщу, що й з тої причини казати про це лишній раз мені не приходиться. Скажу тільки, що цілий світ пильно приглядається до тої господарки, яка йде в Польщі. Ліґа Націй щораз краще орієнтується в справах національних меншостей, не зважаючи на зручну акцію міністра Скшиньского та його ще зручнійші крутійства. Про це переконує мене обговорювана недавно у Лізі Націй справа положення Поляків на Ковенській Литві. Отже покличуся на статтю в „Курєрі пораннім" з 11. червня „Справа Поляків на Литві у Лізі Народів". З тої статті бачимо, що Ліґа Націй дуже зацікавилася положенням національних меншостей, бо до тої міри, що Чемберлен аж здивувався, що польські посли, які вдалися до Ліґи Націй зі зажаленням на гнет Литовців у відношенню до Поляків, були потягнені Литвою до карно-судової відвічальности. Чемберлен сказав, що національні меншости мають повне право жалуватися перед Ліґою Націй.

Виконання буджету на 1925 рік вимагає від українського та білоруського населення ще більше податкових тягарів як це було в 1924 році. Той нарід давав і податок і жовнірів, хоч його цілковито зруйнували.

Предложений буджет опирається не так на торговлі (та промислі як радше на сподіваному врожаєві, на який звернені очі не тільки президента міністрів і одночасно міністра скарбу Вол. Ґрабского, але й инших. Коли отже український та білоруський селянин покликаний вами до того, щоби напружувати а навіть перетягати всі свої платничі сили, то вашим обовязком як керманичів внутрішньої політики є дати тим народам все те, що їм правно належиться.

Свідомі того, що наш голос буде і на далі голосом „волію-чого во пустині", в чому нас переконує та впевнює ще й опінія Туґута, який будучи покликаним до заведення ладу та порядку на „кресах", по піврічних зусиллях умив руки, бо не виборов, навіть одної посади нотаря для представника українського населення та уступив — ми будемо голосувати проти приняття буджету.

ОРҐАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА.

До відома секретарям відділовим. Дітий можна приймати без лікарського свідоцтва. Також переходячих з молодечого департаменту до старших членів можна приймати без лікарського свідоцтва однак не висше як до кляси С. на $1000. Всі апліканти до висших кляс як на $1000 мусять предкладати точні лікарські свідоцтва з виповненою точкою 16-ою.

До відома тим, що підносять суму обезпечення: Згідно з ухвалою 16-ої конвенції, з днем 1-го липня с. р. ті, що підвисшують суму обезпечення, будуть платити місячні вкладки обчислені в той спосіб, що після теперішного їх віку будуть платити тільки від додаткової суми. Прм. член з кляси А.А. на $500 підносячий своє обезпеченнє до суми $1000, буде платити дальше свою вкладку обчислену при вступі на $500 після віку, який мав при вступі до тої кляси, а за додаткових $500 буде платити додаткову вкладку, обчислену після віку який має тепер в часі підвисшення. Обі ті суми будуть становити одну сталу місячну вкладку. Грамоти будуть вимінюватися як й перше. Друки на аплікації о підвишки остаються не змінені.

З огляду на ту зміну, яка входить в життя з днем 1-го липня, так як й всі зміни статута зроблені 16-ою конвенцією, жадних підвисшок в місяцю червни не переводилось, оставляючи їх до переведення після нового пляну в місяцю липни.

Секретареви від. 63-го. Не вистачає повідомити листовно, що котрась дитина дійшла повнолітности і переступає до старших членів. Треба прислати виписану для неї аплікацію таку саму, як і для кождого нового члена, тільки без лікарського свідоцтва, єсли не висше як на $1000, та треба долучити діточу грамоту. Факт сей треба ще урядово подати у місячних звітах, бо інакше того акту переходу з молодечого департаменту до старших членів леґально довершити не дасться.

Секретар відділу 149-го сим повідомляє батьків дітий обезпечених в У. Н. Союзі того відділу, що за вкладками діточими по хатах ходити і їх збирати більше не буде, та просить, щоби кождий сам дбав о обезпеченнє своїх дітий і на час то є найдальше до 25-го кождого місяця, діточі вкладки йому доручав через п. І. Цвайкуса, 616 Інґгам Стр., або впрост на його адресу 439 Голенд Еве. Хто не вложить на час вкладки, того діти будуть суспендовані. Онуфрій Стецьків, Секретар. — Той сам клопіт має богато других секретарів, які не є нашими платними агентами, тільки безкористними трудівниками орґанізації. Їх учинности не треба надуживати а передовсім не треба їх наражати на закладаннє власних гроший за вкладки чужих дітий тай на евентуальну матеріяльну втрату вразі суспендації.

Секретареви від. 29-го. Дякуємо за спростованнє блуду і перепрашаємо. Блуд, то річ людська. Де є праця там і блуди бувають, та не всі се так добре розуміють як Ви.

Урядникам і членам У. Н. Союза до відома: В леґіслятурі стейту Ню Йорк перейшов біл затверджений ґубернатором, яким дозволяєся нам приймати на обезпеченнє дітий зараз по уродженню вмісто як до тепер було після 1-го року життя. Той сам біл зізваляє, що не лиш рідні або прибрані родичі і правні опікуни можуть обезпечувати дітий, але також кождий правосильний член або членкиня може обезпечити свою нелітню рідню аж до четвертої лінії як прм. братанок, сестрінок або дальших свояків.

Сей біл-закон сприяє поширенню нашого молодечого департаменту, який становить будучність нашої орґанізації. Тож користаймо.

Секретареви від. 242-го: Членкиня, о котрій запитуєте, родилася 15. грудня 1888 р., а до У. Н. Союза приступила 30. грудня 1916 р., маючи 28 літ. Вона є обезпечена на $500 і платить вкладку 84 ц. місячно. Тепер вона має 38-мий рік життя та може піднести своє обезпеченнє до суми $1000, так як послідна конвенція ухвалила приймати женщин до кляси С на $1000 аж до 40 року життя. Треба прислати відповідну аплікацію з лікарським свідоцтвом і звернути стару грамоту. Єсли буде принята до кляси С. на $1000 то її вкладка буде обчислена так: За теперішних $500 буде дальше платити по 84 ц. місячно, а за нових $500 після теперішного віку 79 ц. місячно, то разом $1.63 місячно. Якби не ухвала послідної конвенції їй припалоб в такім разі платити о 21 ц. місячно більше. Се повинно бути заохотою жінкам ставати членкинями У. Н. Союза.

Секретареви від. 350-го: Плян нових палисів, принятих 16-ою Конвенцією, ще невикінчений. Впровадження його в життє не треба сподіватися скорше, як з початком слідуючого року. Тепер треба приймати нових членів на сей спосіб обезпечення, що маємо досі і який лишиться й на далі найдешевшим. По заведенню нових палисів, кождий член буде міг перейти до них або взяти їх додатково. Хай отже приготовання до нових палисів не будуть перепоною в орґанізованню тепер нових членів як найчисленнійше.

(Дальше буде).

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць червень 1925 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	376.79	138.	39.18
2.	144.18	139.	59.53
3.	67.82	140.	41.52
4.	80.11	141.	14.85
5.	62.68	142.	96.14
6.	22.37	143.	65.58
7.	199.32	144.	50.76
8.	14975	145.	40.97
9.	121.22	146.	71.08
10.	175.54	147.	262.59
11.	13.90	148.	12.32
12.	107.53	149.	57.47
13.	36.97	150.	29.76
14.	87.22	151.	51.83
15.	41.47	152.	48.87
16.	31.35	153.	17.23
17.	26.65	154.	42.71
18.	105.32	155.	266.60
19.	9.19	156.	56.52
20.	151.39	157.	54.21
21.	50.72	158.	19.32
22.	88.29	159.	63.72
23.	35.12	160.	84.87
24.	142.53	161.	56.00
25.	45.84	162.	37.41
26.	35.20	163.	62.33
27.	38.55	164.	47.02
28.	188.01	165.	99.39
29.	156.96	166.	19.62
30.	60.46	167.	37.03
31.	130.16	168.	121.72
32.	30.09	169.	31.89
33.	53.11	170.	177.77
34.	95.59	171.	48.02
35.	26.83	172.	58.02
36.	69.34	173.	28.84
37.	39.79	174.	40.80
38.	219.36	175.	84.88
39.	92.74	176.	35.71
40.	22.49	177.	74.08
41.	42.66	178.	32.70
42.	104.48	179.	181.56
43.	35.86	180.	19.68
44.	129.54	181.	127.55
45.	155.93	182.	109.15
46.	28.63	183.	103.59
47.	32.63	184.	7.33
48.	55.50	185.	66.06
49.	13.99	186.	68.37
50.	44.06	187.	49.59
51.	64.68	188.	17.99
52.	22.98	189.	19.59
53.	47.32	190.	10.11
54.	15.37	191.	66.87
55.	43.55	192.	46.83
56.	90.14	193.	134.62
57.	89.50	194.	17.75
58.	48.86	195.	33.60
59.	134.65	196.	42.97
60.	16.43	197.	39.70
61.	63.16	198.	69.58
62.	79.86	199.	11.68
63.	263.17	200.	74.86
64.	67.87	201.	58.91
65.	217.35	202.	31.02
66.	110.89	203.	98.58
67.	115.78	204.	19.08
68.	30.12	205.	21.37
69.	89.60	206.	305.20
70.	228.03	207.	47.34
71.	15.73	208.	26.93
72.	60.71	209.	133.54
73.	92.89	210.	42.69
74.	52.85	211.	108.49
75.	70.24	212.	31.75
76.	204.64	213.	260.69
77.	99.35	214.	41.34
78.	148.12	215.	37.13
79.	6.16	216.	42.09
80.	52.08	217.	252.01
81.	113.56	218.	231.87
82.	48.02	219.	43.29
83.	57.56	220.	122.39
84.	14.16	221.	282.45
85.	102.14	222.	23.26
86.	165.83	223.	153.69
87.	99.56	224.	18.49
88.	4.59	225.	31.23
89.	8.53	226.	22.32
90.	157.05	227.	51.11
91.	201.38	228.	41.05
92.	16.46	229.	188.95
93.	29.61	230.	195.63
94.	167.22	231.	48.54
95.	68.47	232.	71.51
96.	161.68	233.	71.39
97.	36.01	234.	121.54
98.	156.77	235.	101.12
99.	149.26	236.	68.00
100.	75.24	237.	161.78
101.	58.06	238.	33.00
102.	234.46	239.	168.11
103.	67.00	240.	13.27
104.	169.45	241.	34.57
105.	119.44	242.	110.44
106.	186.17	243.	112.63
107.	56.94	244.	28.97
108.	98.75	245.	100.10
109.	105.64	246.	36.48
110.	32.26	247.	204.47
111.	40.58	248.	47.45
112.	125.64	249.	27.37
113.	96.27	250.	20.09
114.	138.50	251.	120.07
115.	16.67	252.	47.02
116.	56.98	253.	32.76
117.	78.81	254.	103.47
118.	73.99	255.	58.58
119.	37.85	256.	21.42
120.	103.01	257.	3.64
121.	66.79	258.	24.30
122.	42.73	259.	129.81
123.	82.67	260.	24.24
124.	73.13	261.	27.69
125.	16.09	262.	23.84
126.	81.04	263.	38.38
127.	87.43	264.	16.01
128.	52.52	265.	29.14
129.	24.97	266.	66.93
130.	179.43	267.	37.95
131.	19.00	268.	28.91
132.	121.95	269.	48.36
133.	125.79	270.	130.61
134.	27.68	271.	26.46
135.	108.33	272.	11.76
136.	136.78	273.	59.53
137.	[illegible]	274.	[illegible]

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
275.	64.19	323.	43.34
276.	328.67	324.	104.01
277.	46.68	325.	34.76
278.	49.59	326.	135.11
279.	15.77	327.	22.72
280.	85.39	328.	13.22
281.	8.41	329.	17.19
282.	127.98	330.	131.95
283.	82.14	331.	20.69
284.	23.56	332.	72.19
285.	30.76	333.	138.75
286.	61.33	334.	15.43
287.	12.85	335.	19.13
288.	189.59	336.	109.04
289.	14.84	337.	27.12
290.	47.74	338.	234.17
291.	24.50	339.	50.03
292.	177.90	340.	18.15
293.	16.08	341.	59.61
294.	44.48	342.	101.60
295.	147.54	344.	32.26
296.	182.10	347.	56.94
297.	22.91	350.	61.13
298.	45.54	351.	33.83
299.	60.19	354.	36.55
300.	237.73	355.	75.44
302.	10.70	357.	40.49
303.	33.76	363.	125.55
304.	27.36	364.	156.70
305.	50.19	365.	111.60
306.	11.22	367.	162.90
307.	17.17	369.	139.94
308.	97.52	370.	187.60
309.	29.27	371.	70.05
310.	23.22	379.	52.03
311.	14.52	380.	28.67
312.	22.59	381.	29.57
313.	11.09	384.	82.64
314.	10.92	285.	286.57
315.	16.56	388.	131.53
316.	214.98	392.	20.50
317.	79.24	393.	24.96
318.	89.81	396.	69.79
319.	12.35	400.	35.79
320.	69.47	401.	28.55
321.	66.46	402.	3.67
322.	24.37		

З місячних вкладок	28.288.93
Процент від бондів	1.071.76
Процент від моргечів	2.470.10
Сплата моргечів	1.300.00
Сирітські части по бл. п.:	
Іван Федун, від. 144	240.00
Юліян Демків, в. 152	300.00
Разом	$33.670.79

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Стефан Макарик, в. 85	1.000.00
Іван Федун, в. 144	500.00
Анна Мельник, в. 155	750.00
о. Нестор Дмитрів, в. 227	946.81
Ол. Гатальський, в. 130	500.00
Вас. Похно, в. 28	1.000.00
П. Дмитриків, в. 388	500.00
Юліян Демків, в. 152	500.00

Запомоги з фонду запомогового:

Василь Кохан, в. 2	50.00
Мих. Васюта, в. 9	25.00
Ілько Ґарбера, в. 21	50.00
Анна Дороцька, в. 33	50.00
Стефан Ґабляк, в. 100	50.00
Мих. Біндас, в. 107	50.00
Василь Качор, в. 127	25.00
Федор Фенчишин, в. 135	25.00
Ю. Крайовський, в. 217	50.00
Матвій Осадчук, в. 305	25.00
Петро Пазюк, в. 388	50.00
Олекса Гичка, в. 43	50.00
Мих. Гутман, в. 63	50.00
Й. Дмитришин, в. 117	100.00
Іван Шеґда Мик., в. 163	75.00
Мик. Гарасимчук, в. 217	75.00
Семен Сенюк, в. 288	50.00
Марія Ґолінський, в. 288	50.00
Сидор Звадюк, в. 323	75.00
Промисл. Школи і Бурси, згідно з ухв. XVI. Гол. Конвенції, перша посилка	1.000.00

Виплати з фонду сирітського:

М. Великанович, в. 200	280.00
С. Городницький, в. 20	600.00
Іл. Піддубчишин, в. 70	382.23

Розходи адміністраційні:

Свобода за орган	3.690.00
Платня гол. уряду	500.00
Податок від реальности	164.88
Книги для відділів	115.00
Кошти засідання, репрезентації, поїзди та вінці	184.21
Стейти за лайсенси	15.00
Печатки для відділів	8.20
Бонд гол. предсідателя	26.66
Свобода на рах. праць	65.00
Машина до чеків і бонд	65.00
Видатки канцелярійні	48.00
Разом	$13.815.99

ЗІСТАВЛЕННЄ.

Готівка з кінцем місяця мая остала	247.207.55
Прихід за червень	33.670.79
Разом	280.878.34
Розхід за червень	13.815.99
Готівка з кінцем місяця червня остає	267.062.35

БІЛЯНС:

Стан чинний:

Готівка	267.062.35
Моргечі	475.065.00
Бонди	442.416.48
Реальність	19.500.00
Друкарня	21.000.00
Разом	$1,225.043.83

Стан довжний:

Фонд посмертний	785.227.13
„ резервовий	214.396.16
„ запомоговий	36.075.34
„ адміністрац.	32.437.08
„ ковенційний	1.928.57
„ сирітський	154.979.55
Разом	$1,225.043.83

Теодор Грицей, гол. предс.
В. Левчик, гол. касієр.
Р. Слободян, г. фін. секр.

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА
МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

за місяць червень 1925 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	20.70	172.	3.60
2.	12.60	174.	3.60
3.	11.80	175.	4.50
4.	2.70	176.	2.05
5.	5.00	177.	4.50
6.	1.50	179.	18.70
7.	29.25	181.	14.85
8.	7.88	182.	10.15
9.	15.75	183.	4.50
10.	4.50	191.	50
14.	2.95	192.	1.80
15.	7.45	193.	8.60
16.	5.20	196.	2.55
18.	10.80	197.	2.50
20.	5.20	198.	4.50
21.	5.25	200.	12.15
22.	16.65	201.	5.00
23.	2.95	203.	8.35
24.	14.65	204.	4.05
25.	1.80	205.	2.05
26.	1.65	206.	34.20
27.	2.50	207.	1.15
28.	20.25	208.	2.50
29.	9.90	209.	19.45
30.	7.65	210.	6.10
31.	19.75	211.	7.70
34.	12.60	213.	22.25
35.	3.15	214.	7.45
36.	50	217.	28.57
38.	24.55	218.	28.65
39.	3.83	219.	2.03
40.	2.70	220.	12.85
41.	3.40	221.	12.37
42.	7.95	223.	17.80
43.	2.05	224.	3.15
44.	20.25	226.	2.25
45.	11.48	227.	2.50
47.	2.05	228.	5.40
50.	7.90	229.	10.80
51.	2.25	230.	16.65
52.	90	232.	6.30
53.	5.40	233.	1.13
55.	3.15	234.	27.00
56.	11.93	235.	4.50
57.	7.70	237.	16.20
58.	5.65	238.	2.05
59.	13.75	239.	14.25
61.	6.08	241.	3.15
62.	6.98	242.	9.45
63.	26.78	243.	18.90
64.	7.45	244.	2.95
65.	20.95	245.	10.35
66.	4.05	246.	3.20
67.	9.00	247.	24.15
68.	2.50	248.	2.70
69.	4.30	250.	2.47
70.	25.65	251.	12.40
72.	10.40	252.	3.45
73.	6.98	253.	2.05
74.	3.45	258.	2.95
75.	13.30	259.	15.75
76.	25.15	261.	2.70
77.	4.05	262.	4.05
78.	3.15	263.	4.05
80.	3.40	264.	4.30
81.	7.20	265.	1.80
82.	5.00	266.	50
83.	9.45	267.	3.15
85.	17.35	268.	25
86.	5.20	269.	3.38
87.	14.00	270.	19.35
88.	90	271.	50
89.	1.65	272.	75
90.	23.00	274.	10.30
91.	21.20	275.	6.30
93.	2.93	276.	46.15
94.	8.10	278.	6.80
95.	3.00	282.	14.63
96.	18.00	283.	6.10
97.	2.25	284.	3.40
98.	6.10	288.	20.25
99.	22.05	289.	2.95
100.	4.95	292.	11.70
102.	23.85	293.	1.35
103.	2.70	294.	4.95
104.	20.00	295.	4.95
105.	6.55	296.	5.18
106.	4.50	297.	1.30
107.	2.70	298.	4.50
108.	8.55	299.	2.30
109.	10.00	300.	13.75
110.	90	302.	90
112.	13.05	305.	2.45
113.	5.03	307.	1.65
114.	12.25	308.	17.55
115.	25	309.	75
116.	7.65	310.	2.70
118.	3.60	312.	2.70
120.	8.10	314.	75
121.	8.55	316.	22.28
123.	6.08	317.	7.00
124.	14.40	318.	3.83
126.	2.25	320.	7.20
127.	9.90	321.	10.75
128.	4.75	323.	4.05
130.	5.30	324.	10.98
131.	1.15	326.	13.50
132.	21.15	328.	50
133.	5.85	330.	5.65
135.	6.10	332.	6.75
136.	13.75	336.	5.65
137.	14.15	338.	25.00
139.	3.83	339.	9.45
142.	7.45	341.	3.60
143.	2.50	342.	18.00
144.	2.50	344.	1.80
145.	2.05	347.	7.20
146.	6.53	350.	2.03
147.	33.52	351.	3.60
148.	4.50	355.	3.60
149.	7.23	357.	4.50
153.	3.05	363.	17.55
155.	44.35	364.	10.85
156.	6.00	365.	9.05
158.	1.40	367.	8.33
159.	5.18	369.	16.45
160.	11.70	370.	9.25
161.	5.00	371.	9.45
162.	5.20	379.	3.38
163.	7.65	380.	3.38
164.	4.05	384.	10.15
165.	5.65	385.	26.78
166.	1.58	388.	11.70
168.	17.10	396.	10.35
170.	11.45	401.	4.73
171.	25		

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Іван Рій, від. 211	93.00
Іван Федьків, від. 8	32.00
Розходи адміністраційні:	
Платня робітника	160.00
Видатки канцелярійні	16.05
Разом	301.05

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем місяця мая остала	36.772.26
Прихід за червень	2.315.23
Разом	39.087.49
Розхід за червень	301.05
Готівка з кінцем міс. червня остає	38.786.44

БІЛЯНС.

Стан чинний:

Готівка	38.786.44
Марґечі	18.000.00
Разом	$56.786.44

Стан довжний:

Фонд посмертний	42.085.88
„ адміністрац.	14.700.56
Разом	$56.786.44

Теодор Грицей, гол. предс.
В. Левчик, гол. касієр.
Р. Слободян, г. фін. секр.

ГОЛОД В ГАЛИЧИНІ.

Бюлетень Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" Ч. 12. червень, 1925 р.

Орґанізаційний рух.

Зорґанізувались Комітети допомоги „Голодному Селу" в Самборі, Долині, Коломиї і Судовій Вишни; на Волині зорґанізувались комітети в Ковлі під головуванням пос. Підгірського, Кремянці під головуванням пос. Б. Козубського, Сарнах під головуванням Липницького, Ґафайлівці під головуванням Андрусика. В цілому ряді повітів йде жвавий рух по утворенню сільських комітетів; до таких повітів між иншими належать пов. Яворів, Добромиль, Турка.

Відгуки закордоном.

Заснувався Комітет допомоги „Голодному Селу" західно-українських земель в Кенісберґу (Німеччина).

Заснувався Комітет допомоги „Голодниму Селу" західно-українських земель в Парижі під головуванням. І. Борщака; Комітет заснував свої філії в Вілленой, Сант Деніс і Тулюзі. На загальних зборах „Союза українських громадян у Франції" 24. травня винесено при обговоренні справи голоду, таку резолюцію:

„Загальні збори Союзу українських громадян у Франції, заслухавши доклад п. Норича-Дзиковського про голод на західно-українських землях, шлють разом зі своїми датками своє глибоке співчуття голодному селянству й побажання мужно й твердо видержати чергове нещастя.

В таборі в Йозефофі (Чехо-Словаччина) зорґанізувався Комітет культурно-гуманітарних і економічних установ табору для допомоги голодному селу. Час від 19. квітня до 19. травня назначено місяцем допомоги голодуючому селу.

В цьому часі влаштовано:

1) Збірку дітей в день „Писанки" дня 19. IV. ц. р.

2) Академію „Українське Село" дня 4. V. ц. р.

3) Орпроцентування жителів табору, що мають сталі побори 5 прц.

4) Опроцентування таборових установ.

5) Добровільні датки на листи.

6) Театральну виставу дня 13. V. ц. р.

7) Діточий вечер і національні танці дня 20. V. ц. р.

8) Візвано також всі українські робітничі відділи для переведення подібної акції.

Акція дала за потрученням видатків 2,500 чеських корон, які переслано до Каси Краєвого Комітету.

Заснувався Комітет допомоги „Голодному Селу" в Скрентон, Па.

Становище в судовім пов. Бірча.

Голод без виїмку в кожному селі. Стан катастрофічний є в двох селах — у Ямні горішній і долішній.

По инших селах є поодинокі голодуючі родини в числі по кільканайцять в селі.

Поля засіяні, сподіваний добрий урожай, але дочекатися нового збору нема при чім.

Платня по дворах просто мінімальна, двори використовують ситуацію, мають робітників за пасовиська, спільну аренду, а оскільки опріч цього ще часом потребують, то платять дуже малу ціну. — Досі влада в тутешнім окрузі в справі допомоги нічого не зробила. Уділяв тільки Банк краєвий позички векслевої, платної в жовтні.

Становище в повіті Турка.

Повіт Турка, як гористий повіт, в часі додатних зборів не продукував ніколи на стільки зерна, щоби вистало на прожиття і засіви. Державна допомога нічого не помогла, бо на [illegible] 74 громад, воєвідство станиславівське для більшої і малої посілости признало ледви 20,000 зол. Населення тому мусить зерно купувати, а найбіднійші задля браку зарібку не мають спромоги набути гроша, бо коли в передвоєннім часі було чинних 12 тартаків в повіті і біднійші мали спромогу заробити і в лісі і в тартаках, то нииіє чинних тартаків ледви 6 і то займають мінімальне число робітників.

На Самбірщині.

Зі Самбірщини подають: В нашій стороні голод. В селі Черхаві вимирають діти й молодь на шкарлятину та на дифтерію. В Черхаві 150 загород — 50 голодує від початку квітня ц. р. Досі вмерло 22. В Лукавиці 60 загород 15 голодує — вмерло 3: — Пошесть не вгасає. — Ратунку ні звідки.

Становище в повіті Надвірна.

З повіту Надвірна подають: До великої гірської громади Зелена, повіт Надвірна, належить кілька присілків, а між ними найбіднійший Фентерал, що числить около 500 душ. Мешканці це переважно сісові зарібники. Може половина з них має також одну або дві коровини і по кілька овець, деякі держать навіть по одному, а то й по парі коней. Минулий рік, який в деяких околицях на долах не дописав зовсім, здавалося був для нас щедрим, тому що було досить трави і сіна. Хліб змушені ми і так все купувати. Тимчасом сталося не так, як ми надіялися. Від літа почавши була в повіті зараза на худобу, а через те і ярмарки майже цілий рік були замкнені. Худоби і овець випасених в літі на полонинах, не можна було продати. Треба було держати через зиму. Надія на зарібки в лісах завела. З браку снігу не можна було звести також сіна з гір і населення було змушене продавати худобу потайки за безцін. Жито у нас браку снігу вимерзло. До нового хліба ще далеко, а у нас перед Зеленими Святами, на самі свята і тепер по сватах паде сніг, або дощ із снігом або градом. Хто має здорові ноги, йде на доли або за роботою або за прошеним хлібом. Двацять кілька родин не має абсолютно що в рот вложити, инші щасливі, що мають трохи бобу або бараболі. Хто має що, то продає вже послідну коровину, або овечку, розуміється за півдармо, бо тих, що продають, є на торзі багато, а купувати нема кому. Півнага або таки й зовсім гола дітвора ходить по полях і збирає всяку хопту чи бурян, який відтак несе домів варити, або споживає ту хопту в сирому стані. Старші ще стидаються робити те саме публично і виполюють все про людське око, а щойно вдома сортують до їдження. Кілька родин вже навіть хати не опускає із обезсилення, а кілька лежачи вичікує якогось чуда божого або людського милосердя або голодової смерти.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Укр. Січові Стрільці, від. 44, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 2-ій год. попол. в неділю, дня 12. липня, в галі церковній при Newport Avenue. Проситься всіх членів прийти і вирівнати свій довг. Неявившийся член буде суспендований після статута. — Андрій Чепеляк, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, подає до відома всім своїм членам місцевим і позамісцевим, що піврічний а заразом і місячний мітинґ відбудеся в середу, дня 15. липня 1925 р., о 7-мій годині вечером, в гали Укр. Нар. Дому під ч. 367 St. Paul's Ave. Проситься всіх членів хоть раз на пів року прийти на піврічний мітинґ та вислухати справоздання як урядників так і котрольної комісії. Також проситься припровадити нових членів до Братства і Союза, де радо їх приймемо. Записуйте свої діти до У. Н. Союза, бо в дітях наших є будучність нашого У. Н. Союза. Член неприбувший на сей мітинґ, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. — Василь Гіль, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА ЗАХОРОНКУ ДЛЯ СИРІТ В БУЧАЧІ.

Заклик до громадян міста Бучач о поміч на будову захоронки для сиріт.

Дорогі Браття і Сестри за широким морем на вільній землі Америки: Кличемо до Громадян міста Бучач і просимо всіх щирих Українців, в кого добре серце, а хоче помогти тим сиротам, нехай причиниться до будови сеї захоронки для тих сиріток, бо ми будову вже зачали, колиж біда, нема чим докінчити. Всім щирим жертводавцям нехай Господь нагородить і ті діти будуть молитись за них, а імена всіх жертводавців будуть виписані в тій захоронці. Всі жертви слати до Комітету на адресу касієрки: Mrs. Const. Leszczynsky, 222 Stelle St., Herkimer, N. Y., або просто до Бучача до Комітету, в якого склад входять: парох декан о. Денис Настайко, предс.; Антін Харейко секр.; і Іван Гузар.

НЕВДОВОЛЕННЄ З ПОЛЬСЬКО-ЖИДІВСЬКОЇ УМОВИ.

Американська агенція Юнiверсел Сервис подає з Варшави таку депешу:

Протести проти угоди, яку заключило польське правительство з Жидами, посипались до Варшави.

Українці з Галичини оголосили маніфест, в якому критикують польсько-жидівську угоду на сій підставі, що наслідком неї всі інші меншости в Польщі зістали віддані на ласку і неласку Полякам.

До сеї пори жидівська парляментарна партія становила головну часть так званого бльоку меншостий в соймі і була найбільше активним елементом у виборюванню домагань всіх національних меншостий. Українці з Галичини тепер побоюються, що відтепер Жиди перестануть піддержувати їх домагання національної автономії і остаточно независимости Галичини.

Велика частина жидівського населення Польщі мешкає в Галичині і тому ворогованнє Українців проти Жидів може показатись для сих останніх дуже погубним у своїх наслідках.

Інший протест проти сеї умови підняли польські християнські демократи, крайна польська анти-семітська партія. Вона противиться угоді польського премієра Ґрабського з Жидами, бо виходить із заложення, що заки Польща може бути відроджена мусить насамперед роздавити клясу дрібних жидівських торговців. Офіціяльний орган сеї партії заявляє, що премієр Ґрабські не мав ніякої повновласти до ведення переговорів із Жидами і тому ся умова в очах польського населення повинна уважатися свистком паперу.

Мала, але впливова ґрупа Жидів таксамо противиться сій умові на сій підставі, що вона приковує жидівське парляментарне представництво до теперішнього польського реакційного правительства. Жиди в цілому світі дуже рідко коли піддержували реакціонерів і тепер не будуть навіть за ціну ласк польського правительства. Ся ґрупа заявляє, що Жиди яко польські горожани мають повне право до всіх привилеїв польської конституції і тому зовсім не потребують за сі права платити спеціяльною умовою.

Ся депеша не зясовує вповні становища т. зв. „національних меншостий" до польсько-жидівської умови, але вона вказує, що вже піднялись протести і невдоволення, яких можна було сподіватись.

Ще ліпше се виявиться у будучині, а спеціяльно в часі виборів якщо ще раз будуть ті так звані „національні меншости" голосувати під Польщею. Тоді Жиди вийшлиб розбитими, а се не їм булоб [illegible] тільки По[illegible]

НОРВЕЖСЬКЕ СТОЛІТТЯ В АМЕРИЦІ.

На осінь сього року норвежські кольонії в Америці збираються велично обходити столітні роковини свого чи то норвежського переселення за море.

Розуміється, перші Норвежці прибули в Америку богато раніш, як сто літ тому. Відомо, що ще в 1000-ім році Лейф Ерiксон з товаришами з Норвегії переплили океан і причалили до берегів Північної Америки; по дотеперішним історичним звісткам це було перше відкриття Америки білими людьми. Три роки пізніш Торфін Карлсевні з сто-шістьдесяти земляками заснували першу европейську кольонію по сім боці моря — приблизно на тім місці, де тепер місто Бостон. Але в той час, ще не маючи стрільного оружжя, той гурток білих поселенців не міг устоятись проти войовничих Індіян і по трьох роках мусів здати свою кольонію і вернутись домів. І з пізніщих століть лишилися звістки про сміливих норвежських моряків, що перебиралися через море в далеку країну на заході, але, розуміється, ніяких тривких слідів тут та перша норвежська „іміграція" по собі не лишила.

Аж в 17-ім століттю, в епоху так званого кольоніяльного переселення, стали сюди прибувати й норвежські кольоністи, які поселювались найбільш серед Голяндців в „Новім Амстердамі" (теперішній Ню Йорк) і понад Гудсоном та серед Шведів понад рікою Делевер. Та вони скоро асимілювались, позміняли імена і взагалі загубились серед инших кольоністів.

Масова норвежська іміграція почалася власне тільки сто літ тому і її початок значив маленький кораблик „Реставраціонен", що 4-го липня 1825-го року з пятьдесяти-пяти пасажирами-емігрантами виплив з пристані Ставангер в Норвегії і 9-го жовтня того-ж року прибув до Ню Йорку.

З того часу, на протязі сотні літ, яких 800,000 до 1,000,000 Норвежців іміґрувало до Сполучених Держав. Коли порівняти це число з числом всього населення невеликої Норвегії, то побачимо, що окрім Ірляндії ніяка инша країна не віддала Америці такої великої частини своеї людности. По останньому перепису населення (1920 року) в Америці проживає 363,863 осіб норвежського походження — іміґрантів першого і другого покоління (дітей іміґрантів). Розуміється і на дальших поколіннях, внуках та правнуках давних іміґрантів залишаються такі чи инші черти їх походження. Норвежська Лютеранська Церква в Америці (з центром в Мінеаполіс) має в Сполучених Державах 700,000 членів.

На протязі першого пів-століття еміґрували в Америку майже тільки норвежські селяне. Перші іміґранти поселились на землі в Илинойс і коли прибувало їх все більше й більше, посувались дальше на захід і на північ, до Айови, Висконсин, Мишиґен, Мінесоти й обох Дакот. В той час це були ще країни зовсім дикі. Поселенцям приходилось корчувати ліси, орати лихим плугом незайману землю, промощувати шляхи і взагалі перетворювати степ і ліс в родючі поля і зразкові господарства теперішнього „середнього заходу" Америки.

Від 1870-го року почало еміґрувати в Америку й міське населення Норвегії — кваліфіковані робітники, які тепер переважають серед нових норвежських іміґрантів. Неписменних в Норвегії нема зовсім і дуже мало між ними іміґрантів без якогось технічного фаху.

Одначе хліборобство і близькі до його індустрії (лісові, рибні) забрали поверх 80 відсотків норвежських поселенців в Америці. Норвежські хлібороби (окрім вище згаданих стейтах ще в Монтані, Орегон і Вашинґтон) мають більше землі, ніж всяка инша іміґрантська ґрупа. На заході богато Норвежців працює в лісових промислах і в рибальстві.

Норвежські хлібороби — народ дуже товариський і здатний до організації. У кожній їх кольонії окрім церкви, котра сповняє й богато освітних завдань, можна бачити ще свій норвежський шпиталь, сирітський дім і дім для старців, цілий ряд кооперативних спілок, товариства допомогові, співацькі, клюби, то-що. Організації здебільша не централізовані, але в одному місті обеднані в місцеву федерацію товариств, під назвою Норвежського Національного Союза.

В Америці мають яких двайцять середних та вищих шкіл, між якими найбільша Колеґія Св. Оляфа в Нортфілд (Мінесота) з 700 студентами.

Дуже поширена між Норвежцями орґанізація землядтв, в яких збираються земляки з того самого села чи повіту.

Недавно ті землядтва установили собі спільну раду, яка власне має зайнятися обходом сотих роковин норвежської іміґрації в Америку.

Преса норвежська в Америці розмірно не велика: біля трицяти видавництв, з того дві щоденні ґазети. Пояснюеться це тим, що, як відомо, на фармах взагалі щоденні ґазети не розходяться, а по містах норвежські іміґранти скоро починають читати по англійськи. Та ще вони виявили незвичайний хист до американської політики. В теперішнім Конґресі Норвежці мають чотирох сенаторів і девять представників, окрім того пять стейтових ґоверноріs і цілу масу представників в законодатних зібраннях, судів, урядовців і т. и.

Головний обхід своїх столітних роковин мають влаштувати в Мінеаполіс в перших днях липня.

ЗІ СТАЛОЇ РУБРИКИ.

В ґрубешівському повіті перевела польська жандармерія масові арешти серед Українців. На 83 арештованих задержано на домагання польського прокуратора 63-ьох у тюрмі. В ночі з 25. на 26. мая арештовано і скатованих відставлено до тюрми в Рівному: містоголову „Просвіти" в Здолбунові Волод. Крецука, секретаря кооперативи Антона Демчука, Тараса Цуркевича, Івана Журбу та инших громадянських діячів здолбунівщини. — На домагання бережанської поліції арештовано 25. мая у Львові студентів: Волод. Гафтковича, Кучерського та Войтовича. Тамже 30 мая арештовано Івана Полюгу. — В Перемишлі арештували польські охранки ґімназистів Волод. Кубрака й Василя Колодія за плянований польськими провокаторами й сими провокаторами „відкритий" замах на директора української ґімназії. — З численних ревізій згадаємо тільки одну, а саме відбуту дня 2. м. м. в редакції львівського „Громадського Голосу."

Богдан Лепкий.

ПИР У КОВАЛІВЦІ.

(Вимок з історичної трильоґії „Мазепа").

(2)

„Не за мене, а за себе і за матір нашу Україну стійте!"

„Постоїмо, пане гетьмане, постоїмо!"— гукнули навіть ті, що не знали про що йшла балачка.

„Хай жиє наш гетьман, Іван Степанович Мазепа!" — крикнув Апостол, знімаючи чарку в гору.

„Хай, жиє, хай жиє!" — залунало кругом „на добро і на славу України на многая літа!"

Сталося це стихійно й не обдумано і проти відомого звичаю, бо за здоровля гетьмана повинен був випити сам господар. Тому то Апостол і сказав:

„Не гнівайся на мене, Василю, що я в твоє хазяйське діло вскочив. Говори. Послухаємо!"

Кочубей не був бесідником. Він це зазначив і просив вибачіння, бо не всіх Господь обсипав так щедро ріжними талантами, як гетьмана І. Степановича Мазепу. Висловив радість, що гетьман зробив велику честь і ласку його хаті, завитавши нині до неї і натякнув на якісь хмари, котрі повиннiби тепер розійтися, щоб було так ясно, як нинішньої днини.

Від вікна стояв його син Василь. Дав хусткою знак і з валів заревіли свіжо уставлені моздіри, голоснійші від армат.

Гетьман погладив лівою рукою свій малий і вузкий вус і відповів, що для нього нема більшої радости, як поміж своїми вірними старшинами сидіти, що він що лиш тепер розуміє нашого рівноапостольного Володимира, котрий не гордував ложкою і чаркою серед своїх братів-дружинників. Колиби йому, Мазепі, дружба з Кочубеєм не лежала так дуже на серці, то не їхавби він у Ковалівку в такий горячий час, як теперішний, коли не знати навіть за що хапатися, щоб допильнувати діла. Але все таки того діла сам він не зробить, його треба робити спільними силами і тому він бажає собі й цілому товариству згоди та єдиномислія і братолюбія для добра і слави вікопомного війська козацького, запорожського і всього народу нашого, українського.

Гості стоючи вислухали промови, вихилили чарки до дна, знов заграли моздірі і знову загуділо в бенкетній салі вже не як у пасіці, а як у млині.

Стали собі всіляко толкувати гетьманові слова. На кого він гадає однодушно стати? Проти якого ворога хоче повернутися? Оґінский і Вишневецький, Сапіга, чи Сас? Одна тільки Польща насувала всілякі толки. Про Росію в Кочубеєвій хаті чомусь то балакалося тихійше. І вона була розколена на стару й нову і в ній можна було підтримати оден, або другий табор, котрий вигіднійше. Алеж це розбиття було в середині, а на зверх Росія, це був її цар, Петро. Він, як чорна хмара затемнював від півночи небо. З тої хмари, як лискавиці і громи вилітали всілякі воєводи, намісники, ратники і били в Україну, спричинюючи богато біди і горя, на що нарікали рівно старшини, як і чорний народ.

Але в Кочубеєвім дворі не згадувалося про московську тучу. Не даром же Кучубей був стольником царським! Люди не довірювали собі. Скажеш у Ковалівці, а почують у Москві.

І не тільки не балакали проти царя, а ще й полтавський сотник, Кочубеїв свояк і одномишленник Искра, випивши зайву чарку, взявся його хвалити. Казав, що козаки, як оборонці святої православної віри повинні з православним царем руку тримати.

Апостол, зачувши це аж за голову взявся. „Та що це ти балакаєш, пане товаришу, — шепнув. — Петро і віра! Нема гіршого ворога нашої святої церкви, як він. Зневажає і нищить її, насміхається з духовних і обезславлює утвар і сосуди церковні".

„А ваша милість чули, що сталося недавно в Полоцьку?"

„Що?"

„Виступаючи в Литву, цар поступив туди й зайшов у василіянський монастир. Бачить, висить якийсь невідомий йому святець. „Хто це такий?" питає. Кажуть св. Йосафат, той котрого Москалі замордували. Як не схопиться Петро, як не стане молотити черців, бив, бив, а тоді чотиром казав голови відрубати а пятого повісити, як собаку".

„І тобі це, пане товаришу подобається, — бо мені ні. Бог оден, тільки люди не однаково його почитають. А що винні духовники, що хочуть бути вірними своїй святій церкві. В яку церкву увійдеш, хочби і в мечеть турецьку, поводися по людськи, а не по звірськи і не зневажай святині, не роби з неї різниці. Куди ми такою кривою дорогою зайдемо?"

„А воник що з нашими роблять? Що робив Оґінський і Вишневецький? Православних мордували, як собак. Не щадили ні старців, ні жінок, ні дітий. Люди гадали, що конець світа надійшов. От де тобі антихрист!"

„Знаємо, знаємо, але з того, що хтось не по людськи робить не слідує, щоби я робив ще гірше. Поробимося звірами, пожеремо себе, а нехрести прийдуть на нашу землю і опанують її".

Слово по слові горячилися щораз більше, бо Апостол, хоч і звався Апостол, апостольської вдачі не мав, а Искру теж мабуть недаром Искрою звали.

Але сусіди уговкали їх, пригадуючи гетьмана, для котрого суперечка таких визначних старшин все одно, що велика зневага.

Гетьман дійсно, зачувши горячий шепіт Апостола й Искри і догадуючися про що їм іде, став нетерпеливо стукати пальцем по столі, а щоби не статися свідком немилої розмови, повернувся в ток бік, де оден зі старих сотників розказував щось смішного, від чого його товариство аж реготалося.

„А чого ви там, панове й пані так сердечно смієтеся? — спитав гетьман. — Скажіть, най і я посміюся разом із вами".

„Та тут, пан сотник про шляхту розказує".

„Що?"

Сотник замнявся. „Боюся казати, щоб не обидити вашої ясновельможности. Я чоловік не вчений".

„Кажи, не бійся. Мазепа охотник до жартів".

„Отсе я, коли з вашою милостю на Волинь і в Червону Русь ходив, пізнав тамошню ходачкову шляхту, бодай би вона здорова була, сміховинний народ".

„Розказуй же!"

„Ото раз, — почав кліпаючи повіками сотник, — стрічається раз двох шляхтичів, оден наш, а другий Лях, оден в лапцях, а другий у капцях, в одного подрана сукмана а в другого сорочка від Різдва до Великодня не прана. Сусіди були та в незгоді жили. Пішло їм за квочку, що висиділа двоє курят у садочку, на самім окопі. „Оддай куре хлопі!" — каже Лях. „Як дам то по зубах". — відповідає наш. „А не вжедащ?" — „Їй Богу дам".— „ А я шабле мам, дуелюймисе!"

Наш мав тільки ціп, дуеля з роду не бачив. „Глове хронь, писка бронь, складай бронь!" — гукає польський шляхтич і напирає на нашого. Цей відскакує на право й на ліво, а далі як не добере злости, як не замахнеться ціпом, біяком тамтого по зубах засягнув.

„О йойой, о йойой!" — репетує Поляк, а наш: „не рад Лях, що дістав по зубах, ще й ногами дриґає".

„Це ілюстрація до польсько-українських стосунків", — казав гетьман, повертаючись до Кочубеїхи. „Двох бється, а третий сміється, та не наша вина... Розказуй сотнику ще!"

Сотник попив і рукою обтер вус. Знов закліпав очима, бо колись порохом його обсмалило і з тої пори не годен був спокійно дивитися.

„Збідніла шляхетська фамілія. Шістьох братів і сема сестра Гелена, а тільки одного хлопа мають, до всього. Їде раз оден з паничів і сам сухореброго коня наганяє. „А ваш хлоп де?" — питає його сусід. „Нема, утік. Тільки оден день в кождого з нас на тиждень робив, а в неділю Гелену до костьола возив і втікла шельма!"

Старий сотник міг розказувати до рана, бо козаки привиклі до богацтв на Україні, любили насміхатися з бідної ходачкової шляхти в Галичині, але гетьман, рад що втишилася суперечка між Апостолом і Искрою, підняв чарку за згоду всього христіянського воїнства й боголюбивого українського народу, подякував господарам за хліб-сіль і встав від стола.

За ним і другі піднімалися з місця та не всякому воно приходилося легко. Хто пив пиво, тримався на диво, хто горівку, дивився у долівку, а хто мід, того тягло під спід, бо мід у ноги йде. Хтож вірно служив богові Пріяпу, уподобнювався цапу, — шукав тільки зачіпки, щоб стати чоло до чола зі своїм противником.

Але ці останні мусіли покоритися звичаєві, що де гетьман двором стоїть, там бійки не починай, бо за це немала кара. Це й називали з польська горловою справою, бо можна було й горлом за таку сміливість заплатити.

Жартовливий сотник не піднявся з місця. Заснув. Але він і крізь сон кліпав повіками і з нього тепер ще більше сміялися, ніж з його жартів.

„Випиває і куняє, свого віку козацького доживає", — гукнув йому хтось над самим ухом.

„Як кажете?" — спитав, прокидаючись сотник.

„Слихом слихати і видом видати!" — вітали його, ніби гостя.

„Давайте приску ноги посипати", — відповів.

А ті йому знов: „Як поживаєте?"

„Спасибі! От так собі. То скоком, то боком, як бачите". Кажучи це кланявся на всі боки гетьманови, господарям і цілому товариству.

* * *

Гетьман, господарі і гості перейшли до сусідної великої салі, на чотири вікна в одній стіні від городу.

Тут, крім крісел попід стіни, не було другої обстанови. Навіть долівка не була встелена коврами й килимами. Проходжувалися або гуртами ставали й гуторили. Гетьман підходив до кождого гурта. З ким не бачився довше розпитував про здоровля його, жінки, дітий. Вислухував жалів і бажань, котрих було більше ніж можна вдоволити. Він був мистець у таких розмовах. Навіть гірке слово вмів осолодити так, що й відмова не була болюча, лишалася — надія на гетьманську прихильність.

З деким балакав на самоті, вважаючи, чи нема де близько Кочубея, Искри, або їх прихильників, на котрих кождий міг уже тоді пальцем показати.

З ким не балакав Мазепа, всі нарікали на здирства й насильства московських царських людий. „Кінець світа! Поки ми терпітимем таку наругу? Ми народ вольний, а з нами поводяться як зі своїми холопами. За кождим разом, як приходять Москалі, наші люди сповідаються, не знаючи, чи доживуть до рана. Буває так, що цілі свободи кидають свої хати і свої маєтки та втікають, куди їх очи понесуть. Як що ми народу нашого не охоронимо перед цею навалою, то горе буде нам і Україні!"

Гетьман, як міг так заспокоював розжалоблених і затривожених старшин, підчеркаючи нашу власну вину, а саме брак згоди і единомислія.

Так обійшовши салю, утомлений сів у високому кріслі і задумався.

(Дальше буде).